

Ο βίος των Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου από τη σκηνοθέτιδα Μαρία Χατζημιχάλη-Παπαλιού

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Τον βίο και την προσφορά των δυο [Αγίων αδελφών Κυρίλλου και Μεθοδίου](#) από τη Θεσσαλονίκη, με το ανεκτίμητο εκπαιδευτικό έργο το οποίο επέδρασε καταλυτικά στην ιστορία και τον πολιτισμό της σλαβικής ομοεθνίας, έχει ως επίκεντρο το νέο δραματοποιημένο ντοκιμαντέρ «Κύριλλος και Μεθόδιος - Οι φωτιστές των Σλάβων» της Μαρίας Χατζημιχάλη - Παπαλιού.

Η ταινία, που προβάλλεται από τις 20 Νοεμβρίου στον κινηματογράφο Δαναός στην Αθήνα και από τις 27 Νοεμβρίου στον κινηματογράφο Ολύμπιον στη Θεσσαλονίκη, συνεχίζει την πορεία της στις κινηματογραφικές αίθουσες μετά τη θερμή υποδοχή που είχε σε κινηματογραφικά φεστιβάλ και ειδικές προβολές σε πανεπιστημιακά ιδρύματα του εξωτερικού και διεθνείς οργανισμούς σε Ευρώπη και Αμερική.

Πώς, όμως, ξεκίνησε η ιδέα ενός δραματοποιημένου ντοκιμαντέρ για τους δυο αδελφούς από τη Θεσσαλονίκη, που μέσω του έργου τους έδωσαν τη δυνατότητα στους Σλάβους να αναδείξουν την ταυτότητά τους; «Όταν διάβασα και μελέτησα το ανεκτίμητο εκπαιδευτικό έργο τους, που ξεκινώντας από τη Μοραβία επηρέασε τον πολιτισμό της σλαβικής ομοεθνίας από την Τσεχία και τη Σλοβακία μέχρι τη Βουλγαρία, τη Σερβία, την Πολωνία, τη Λευκορωσία, την Ουκρανία και τη Ρωσία, αποφάσισα να φέρω στο φως αυτό το κομμάτι της ιστορίας που αγνοείται από πολλούς. Η ζωή των δύο Αγίων με συγκλόνισε. Πέρα από τη δημιουργία του Σλαβικού αλφάβητου (και της Σλαβικής γραφής), η ζωή και η δράση τους είναι άγνωστες στο ευρύ κοινό. Είναι ένα πραγματικά συναρπαστικό κεφάλαιο του Μεσαίωνα», απαντά στην ερώτηση του ΑΠΕ-ΜΠΕ η Μαρία Χατζημιχάλη – Παπαλιού, που μας εκμυστηρεύεται τι την προσέλκυσε περισσότερο στις δυο αυτές προσωπικότητες του 9ου αιώνα, το οικουμενικό έργο των οποίων μνημονεύει στην ταινία της: «Αυτό που σήμερα μπορεί να θεωρείται δεδομένο και αυτονόητο, κάποτε έπρεπε να γίνει αγώνας για να κατακτηθεί. Έχουν περάσει αιώνες από τότε. Παρ' όλα αυτά, οι ιδέες του Κυρίλλου και του Μεθοδίου δεν έπαψαν να επηρεάζουν την ιστορία».

Η σλαβική γλώσσα ήταν μόνο προφορική εκείνη την εποχή. Οι Φράγκοι προσπαθούσαν να προσηλυτίσουν τον κόσμο στον χριστιανισμό, επιτρέποντας όμως μόνο τη λατινική γλώσσα στην εκκλησία, που ο λαός δεν την καταλάβαινε.

«Το ιστορικό υπόβαθρο μέσα στο οποίο εκτυλίσσεται η αφήγηση της ταινίας έχει πρωταγωνιστή τον Γοράζδο, μαθητή και βιογράφο των Αγίων Κυρίλλου και του Μεθοδίου, από το στόμα του οποίου μαθαίνουμε την ιστορία των δύο Θεσσαλονικέων αδελφών και το οικουμενικό έργο τους, τον εκχριστιανισμό των Σλάβων. Ο Γοράζδος είχε καταφύγει στο Βυζάντιο, είχε γνωρίσει τον Κωνσταντίνο (Κύριλλο), τον επονομαζόμενο Φιλόσοφο και προστατευόμενο του Πατριάρχη Φωτίου, και αναλάβει, μαζί με τον Κύριλλο, τον Μεθόδιο και άλλους μαθητές τους, ιεραποστολή στη Μοραβία. Ήξεραν πως η αποστολή τους δεν θα είχε επιτυχία αν δεν επινοούσαν αλφάβητο, ώστε η σλαβική γλώσσα να γίνει γραπτή και να μεταφραστούν σ' αυτήν τα ιερά βιβλία. Όμως, αυτή η αποστολή έμελλε να έχει πολλές περιπέτειες και διώξεις για τους αδελφούς και τους μαθητές τους, καθώς οι θρησκευτικές και πολιτικές δυνάμεις εκείνη την εποχή, μαζί και η Ρώμη, διεκδικούσαν ρόλο και εξουσία. Χάρis σε κείνους, λοιπόν, οι οποίοι δημιούργησαν το σλαβικό αλφάβητο και συνακόλουθα τη γραφή, μπόρεσαν οι σλαβικοί λαοί να εκφραστούν αλλά και να έρθουν σε επαφή με τη χριστιανική γραμματεία. Κι αυτή είναι η μεγάλη προσφορά. Το αλφάβητο αυτό αποδίδεται στον Κύριλλο, γι' αυτό και ονομάζεται κυριλλικό», αναφέρει η ίδια στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ως προς το έργο και τις αξίες που διέσωσαν οι δυο άγιοι.

Το έργο ξεκινάει το 1942 στη γερμανοκρατούμενη Τσεχία, στην Πράγα, με την ιστορία του ορθόδοξου επισκόπου Γοράζδου που εκτελέστηκε από τους Ναζί. Ο επίσκοπος-μάρτυρας του 20ού αιώνα έχει το ίδιο όνομα με τον μαθητή του Μεθοδίου, ο οποίος και «πρωταγωνιστεί» στο ντοκιμαντέρ. Πώς προέκυψε η εντυπωσιακή αυτή σύνδεση;

«Η ιδέα προέκυψε από μια ιστορική σύμπτωση που συνδέει τον 9ο αιώνα -στη

διάρκεια του οποίου εκτυλίσσεται η ιστορία μας- με τον 20ό, στα ίδια μέρη, στην Πράγα. Το 1942 στη γερμανοκρατούμενη Μοραβία, η Πράγα έχει μετατραπεί σ' ένα απέραντο σφαγείο, υπό τις διαταγές του Ράινχαρντ Χάιντριχ, που επονομάστηκε 'χασάπης της Πράγας'. Οι αντιστασιακοί ανέλαβαν δράση και στις 27 Μαΐου δύο αγωνιστές, μέλη της 'Ελεύθερης Τσεχίας', εκτέλεσαν τον Χάιντριχ. Σε όλη την πόλη έπεσε πανικός. Οι αντιστασιακοί κατέφυγαν στην υπόγεια κρύπτη του ορθόδοξου ναού των Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου της Πράγας. Μόνο ο σεβάσμιος Γοράζδος, επίσκοπος Πράγας, το γνώριζε, και οι δύο ιερείς του ναού και οι νεωκόροι που τους έκρυψαν στον ναό για ένα μήνα. Ο προδότης, όμως, караδοκούσε. Οι Γερμανοί τους εντόπισαν και τους εκτέλεσαν. Ο Γοράζδος ζήτησε να ανταλλάξει τη ζωή του με τη ζωή των αδελφών του. Ο Χίμλερ, που έχει αναλάβει προσωπικά την εκδίκηση κατά των τιμωρών, δεν του χαρίστηκε και προχώρησε στη μαζική εξόντωση των κατοίκων του Λίντιτσε, που ήταν στην πλειοψηφία τους ορθόδοξοι χριστιανοί. Έχουμε λοιπόν δύο Γοράζδους, που τους συνδέει ο ίδιος τόπος, η χριστιανική πίστη και η θέση τους στην Εκκλησία. Και τους χωρίζουν 11 αιώνες. Ο μάρτυρας Γοράζδος ανακηρύχθηκε άγιος όλων των Σλάβων της ορθόδοξης εκκλησίας το 1961», αφηγείται στο ΑΠΕ-ΜΠΕ η Μαρία Χατζημιχάλη - Παπαλιού, η οποία ταξίδεψε σε μέρη όπου έδρασαν οι δύο αδελφοί και οι μαθητές τους, όπως σε Κωνσταντινούπολη, Ρώμη, Βαυαρία, Πράγα, Σόφια, Αχρίδα, Θεσσαλονίκη, Πρέσπες, Καστοριά...

Πόσο καιρό διήρκεσαν η έρευνα και τα γυρίσματα; Τι της έκανε περισσότερο εντύπωση και τι την δυσκόλεψε; «Μου πήρε τρία χρόνια και πολλά ταξίδια. Συνάντησα πανέμορφα τοπία, πολλά από τα οποία ήταν δύσβατα και δυσκόλεψαν πολύ τα γυρίσματα. Ένωσα τεράστια συγκίνηση μπροστά σε μνημεία και τέχνη

που έχουν διασωθεί. Ένωσα την πρόκληση να τα δείξει κανείς, με σεβασμό στο τότε και δένοντας με το τώρα», σημειώνει η σκηνοθέτρια, που από το κοινωνικοπολιτικό ντοκιμαντέρ της δεκαετίας του '70, ασχολήθηκε στη συνέχεια κυρίως με το ιστορικό ντοκιμαντέρ, αλλά δεν περιορίστηκε μόνο σε αυτό.

«Η ποικιλία των θεμάτων των ταινιών μου μιλάει για την ιστορική πορεία ή καλύτερα για το συλλογικό ενδιαφέρον μιας εποχής. Το νήμα που ενώνει όλες αυτές τις ταινίες είναι η αγάπη για τη ζωή, που συχνά εκφράζεται σαν διαμαρτυρία για την κοινωνική συνθήκη, για τη γυναικεία καταπίεση, για την ιστορική μνήμη που απειλείται. Ο άνθρωπος δίχως μνήμη είναι άνθρωπος δίχως ταυτότητα. Η προσωπική μνήμη είναι εξίσου σημαντική με τη συλλογική. Μέσα από αυτήν ίσως μπορούμε να εξηγήσουμε το ιστορικό μας παρόν. Δεν είμαστε μόνοι. Υπάρχει το παρελθόν όσων αγωνίστηκαν για την ελευθερία, το ωραίο και τον άνθρωπο», υπογραμμίζει η συνομιλήτρια του ΑΠΕ-ΜΠΕ, που έχει σκηνοθετήσει πολλά ντοκιμαντέρ και τηλεοπτικές σειρές, τα οποία έχουν αποσπάσει βραβεία στην Ελλάδα (Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών κ.ά.) και στο εξωτερικό (Βραβείο Διεθνούς Ομοσπονδίας Κριτικών Κινηματογράφου-FIPRESCI, Βραβείο Henry Ford κ.ά.). Έχουν επίσης προβληθεί σε διεθνή φεστιβάλ και μουσεία, έχουν μεταδοθεί από διεθνή τηλεοπτικά κανάλια και βρίσκονται σε περισσότερες από 500 βιβλιοθήκες πανεπιστημίων στην Αμερική και στην Ευρώπη.

«Με τις ταινίες μου θέτω ερωτήματα σχετικά με μένα και την πραγματικότητα, με μένα και τον άλλον, με μένα και τη ματαιότητα ή την ελπίδα. Αν ασχολούμαι ως δημιουργός με τη δημιουργία ντοκιμαντέρ είναι επειδή αγαπώ αυτό που βλέπω και θέλω να το μοιραστώ με τους άλλους, ανοίγοντας ένα διάλογο. Η μνήμη όπως και ο πόνος είναι μια διάσταση του πνεύματος. Δεν είμαστε ιστορικά μόνοι. Η μνήμη

είναι ο ισχυρότερος σύμμαχός μας. Η πραγματικότητα με προκαλεί, δεν περιορίζεται μόνο στο παρόν αλλά εμπερικλείει και το παρελθόν. Όσο πιο κοντά έρχεται κανείς με το παρελθόν, τόσο αυτό γίνεται κάτι ζωντανό, σχεδόν καθημερινό. Το είδος του κινηματογράφου που κάνω είναι άμεσο. Είναι ένα σχόλιο πάνω στην πραγματικότητα», καταλήγει η ίδια στο ΑΠΕ-ΜΠΕ.

Η ταινία είχε την παγκόσμια πρεμιέρα της, με μεγάλη επιτυχία, στο 27ο Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης και συνέχισε την πορεία της σε διεθνή φεστιβάλ, όπου έλαβε και το Excellency Award στο Religion Faith International Film Festival στην Αμερική, ενώ έχει προταθεί για βράβευση στα GIFFT Film Awards 2025 στο Διεθνές Φεστιβάλ του Καναδά.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΕΠΙΣΗΣ:

[“Κύριλλος και Μεθόδιος - Οι φωτιστές των Σλάβων”: Νέα ορθόδοξη χριστιανική ταινία της Μαρίας Χατζημιχάλη-Παπαλιού](#)

(Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ / Φωτογραφίες: Αρχείο Μαρίας Χατζημιχάλη – Παπαλιού)